

НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Прагнення України щодо набуття статусу повноправного члена європейської спільноти спричинили необхідність структурної перебудови вітчизняної економіки в напрямі формування конкурентоспроможної економічної інфраструктури, здатної достойно представити Україну на європейській арені. Формування економіки знань, коли основна роль належить нематеріальним активам, до складу яких потрібно віднести також інформаційні ресурси підприємства вимагає розкриття не тільки інформації про фінансове становище, але й інформації щодо екологічної та соціальної діяльності організації.

На сучасному етапі розвитку система фінансової звітності, яку використовують у діловому світі, не може відобразити всієї складності бізнесу. Вирішення цього завдання потребує запровадження нефінансової звітності, де буде представлена інформація, щодо умов праці та розвитку людського капіталу, збереження і відтворення навколишнього середовища, доброчинність, співпраця з місцевими громадами та ін.

Такий звіт виступає ефективним інструментом внутрішньої та зовнішньої оцінки результатів діяльності підприємств, основою для розробки стратегічних програм та проєктів. Проте на практиці виникає плутанина стосовно того, чи це окрема звітність підприємства, чи ідентична вона інтегрованій звітності, чи це складова інтегрованої звітності підприємства. Дослідженнями цих питань займаються такі вчені, як А. Берлі, К. Девіса, А. Керолла, Г. Мінза, Л. Престона, Г. Фітча, О. Аннаєв, Т. Т. Бочуля, Т. Горохова, А. Колот, О. Кононова, М. Озерянська, О. Сивак, Д. Трофімова та ін. Недослідженими залишаються підходи до чіткого визначення принципів формування нефінансових звітів, а також їх складових частин; питання місця нефінансової звітності у системі звітності підприємства як одного з елементів методу бухгалтерського обліку та наявність розбіжностей у визначенні поняття нефінансова звітність.

Дослідження проведене К. Безверхим [1] свідчить, що вченими-економістами виділяються чотири підходи до визначення сутності поняття «нефінансова звітність». Найбільш поширеним є визначення поняття «нефінансова звітність» як інструменту задоволення інформаційних потреб зацікавлених сторін щодо економічних, соціальних та екологічних показників. Другий підхід розглядає нефінансову звітність - як інструмент відповідального бізнесу, що на наш погляд є

узагальненням та логічним продовженням попереднього підходу. Не велика кількість авторів розглядають нефінансову звітність як додаткове пояснення сум, відображених у річних фінансових звітах. Або як звітність, що складається не тільки з якісних, а і з кількісних показників. При такому підході надання інформації про соціальну відповідальність підприємства у формі тематичного розділу річної фінансової звітності підприємства не дозволить забезпечити підзвітність і прозорість його діяльності, як того вимагають зацікавлені сторони [2, с. 253].

Розглядаючи нефінансову звітність як складову інтегрованої звітності підприємства, спрямовану на якісне розкриття економічних, соціальних та екологічних показників необхідно зосередити увагу на визначенні структури інтегрованої звітності підприємства.

Проте механізм заохочення соціально відповідальної діяльності приватного бізнесу в Україні не є дієвим і знаходиться на стадії свого становлення. Надаючи звітність в сфері сталого розвитку, компанія підтверджує, що дотримується у своїй діяльності принципів корпоративної соціальної відповідальності.

Для надання цієї інформації у зрозумілому для споживача вигляді було створено стандарти нефінансової звітності. Найпоширенішим серед них є стандарт GRI (Global Reporting Initiative). Підготовлена за цим стандартом звітність допомагає виявити проблеми і ризики компанії, а також можливості для її розвитку.

Відсутність, до недавнього часу, в Україні будь яких вимоги щодо відображення нефінансової інформації про діяльність підприємства призвела до складання звітів у довільній формі и незначною кількістю підприємств. Найчастіше, вітчизняні підприємства склали звіт з прогресу, оскільки така звітність не проходила обов'язковий аудит. Звіт з прогресу включає основні принципи Глобального Договору ООН які компанія реалізує у свої соціальній політиці та плани на майбутнє.

Важливим аспектом звіту є сфера розвитку людського капіталу, де підприємства розробляють і впроваджують об'єктивні системи оцінки ефективності роботи і мотивації, надають інформацію про соціальні переваги працівників, гідне ставлення до них, створення безпечних умов праці. Розкриття інформації про екологічні ініціативи і отримані від них результати надають

детальну характеристику впливу функціональної діяльності на навколишнє середовище, у тому числі й негативного. Проте в Україні існують підприємства, які тільки декларують солідаризацію принципам збереження навколишнього середовища.

Окрім вищезазначених аспектів, як правило, в нефінансовій звітності стисло характеризувалась діяльність підприємства в економічних показниках, зокрема надання інформація про доходи і прибутки, просування на ринку.

Водночас аспекти протидії корупції і відповідальності за продукцію не знаходили достатнього віддзеркалення в нефінансовій звітності вітчизняного бізнесу.

Поява нова класифікація підприємств, продиктована євроінтеграційними процесами та розширення переліку МСФЗ-зобов'язаних підприємств в оновленому Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» спричинила появу нової форми звітності - Звіт про управління. Таким чином в 2017 р. відбулась спроба впровадити в практику складання нефінансової звітності вітчизняними підприємствами.

Звіт про управління — документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики та невизначеності його діяльності [3].

Згідно з вітчизняним бухгалтерським законодавством, Звіт про управління не належить до складу фінансової звітності. Він спрямований доповнити річну фінансову звітність необхідною інформацією, яка допоможе користувачам отримати достовірне уявлення про результати діяльності підприємства, перспективи його розвитку, зокрема, про основні ризики й невизначеності діяльності та дії керівництва відповідно до заявлених стратегічних планів розвитку компанії. Така інформація може бути представлена низкою фінансових і нефінансових показників, таких як аналіз екологічних і соціальних аспектів.

Подають Звіт про управління тільки великі та середні підприємства (п. 7 ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»), при цьому останні можуть включати до нього лише фінансову інформацію. Це суттєве послаблення, так як саме нефінансова інформація на практиці становить більшу частину даного звіту. а малі та середні підприємства складають основну частку підприємств на ринку України.

Ще одним недоліком звіту є відсутність стандартизованої форми Звіту про управління, і підприємствам доведеться самостійно структурувати такий звіт і визначати формат надання в ньому відповідної інформації, що в свою чергу унеможливило проведення порівняльного аналізу.

Одним з кроків щодо систематизації та співставності інформації є формування Звіту про управління, урахувавши розмір та вид діяльності підприємства, за такими напрямками: організаційна структура та опис діяльності підприємства; результати діяльності; ліквідність та зобов'язання; екологічні

аспекти; соціальні аспекти та кадрова політика; ризики; дослідження та інновації; фінансові інвестиції; перспективи розвитку; корпоративне управління [4].

Запропонований перелік напрямів та показників, які розкриваються у звіті про управління не є вичерпним, а підприємство може розкривати іншу інформацію, яку вважає за доцільне.

Великі підприємства, середня кількість працівників яких на дату складання річної фінансової звітності перевищує критерій у 500 працівників, включають у звіт про управління нефінансові показники діяльності, що містять інформацію щодо впливу його діяльності, зокрема на навколишнє середовище, довкілля, соціальні питання, у тому числі питання соціального захисту працівників підприємства, поваги прав людини, боротьби з корупцією та хабарництвом, а саме: стислий опис моделі діяльності підприємства; опис політики, яку провадить підприємство, щодо зазначених питань; результат такої політики; основні ризики, пов'язані із зазначеними питаннями, що стосуються діяльності підприємства, у тому числі ділові відносини, продукція або послуги, які можуть спричинити негативні наслідки у цих сферах, та яким чином підприємство здійснює управління цими ризиками; основні нефінансові показники, що характеризують діяльність підприємства.

Вагомою є проблема відображення у звітності правдивої і прозорої інформації. Оскільки за оцінками Мінекономіки рівень тіньової економіки порівняно з попереднім роком збільшився до 47% від обсягу офіційного ВВП [5].

В Україні процес розвитку нефінансової звітності є інтенсивним, проте несистемним, тому сьогодні гостро стоїть питання про формування комплексної системи ефективних інструментів її об'єктивної оцінки. Пріоритетним завданням залишається розробка єдиної моделі інтегрованої нефінансової звітності компаній. А підприємство, яке не провадить політики щодо зазначених в звіті питань повинно надавати чітке і аргументоване пояснення, та притягуватися до відповідальності.

Список літератури

1. К. В. Безверхий. Економічна сутність поняття “нефінансова звітність” // Науковий вісник національної академії статистики, обліку та аудиту, 2017, № 1-2 с. 23-34.
2. С. Я. Король. Соціальна відповідальність бізнесу: теорія і методологія обліку. К.: КНТЕУ, 2016. 416 с.
3. Верховна Рада України 16.07.1999 р. № 996-XIV Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> Дата звернення: 27.03.2019.
4. Міністерство фінансів України від 07.12.2018 р. № 982 Методичні рекомендації зі складання звіту про управління [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.minfin.gov.ua/.../Звіт%20про%20управління.d> Дата звернення: 27.03.2019.
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Доступно: www.me.gov.ua/?lang=uk-UA: Дата звернення: 01.02.2018.